

objavil tudi anketo o potresnih dogajanjih v Posočju leta 1976. V vseh kasnejših letniki Ujme pa večinoma objavlja letne preglede vremenskih ujm, požarov, oskrbe s pitno vodo v sušnih obdobjih in podobno. Pisal je tudi o komunalnih in metalurških odpadkih ter o onesnaževanju okolja z nevarnimi snovmi.

Milan Natek

V spomin Slavi Rakovec (1912–2002)

Žale, Ljubljana, 19. 4. 2002

Od pokojne profesorice Slave Rakovec, rojene Lipoglavšek se poslavljam v imenu Zveze geografskih društev Slovenije. Pokojnica zavzema vidno mesto med njenimi predvojnimi sošolci z Geografskega inštituta (zdaj Oddelka za geografijo Filozofske fakultete) ljubljanske univerze, ki so bili sicer maloštevilni, a so mnogi med njimi postali vidni pedagogi in raziskovalci. Na njeno geografsko izobrazbo in voljo do raziskovanja je pomembno vplival njen univerzitetni učitelj in častni predsednik geografskega društva dr. Anton Melik, ki ji je v društvenem glasilu Geografskem vestniku leta 1940 objavil njeno že prej v seminarju predstavljeno študijo Obdelovalna zemlja v Jugoslaviji (Geografski vestnik 16, str. 76–88). Nastala je na podlagi statističnega popisa iz leta 1931 in je prispevala k boljšemu poznavanju nove države, v katero je nas Slovence privedel izid prve svetovne vojne. Še kot slušateljica geografije se je lotila zbiranja gradiva o slovenskih izseljencih po svetu. Po drugi svetovni vojni je upala dobiti več točnejših podatkov o izseljencih, a prva poveljna leta za to niso bila ugodna, zato se je morala zadovoljiti predvsem s prikazom izseljeniških društev. Ker pa vsebuje njena dobro dokumentirana objava z naslovom Slovenski izseljenci (Geografski vestnik 22, str. 3–60) tudi mnoge ugotovitve o zgodovini izseljevanja iz Slovenije, jo še danes prebiramo in citiramo.

Njen univerzitetni študij je bil naravoslovno naravn, saj je poleg glavne geografije končala še geologijo s petrologijo in fiziko z meteorologijo. Zato jo je njen učitelj A. Melik po vojni pritegnil h geomorfološkem preučevanju gričevja iz terciarnih kamnin na subpanonskem in submediteranskem obrobju Slovenije in v Geografskem vestniku tudi objavil njeno razpravo Krška kotlina – študija o geomorfološkem razvoju.

Potem ko je več let kot suplentka poučevala na ljubljanskih srednjih šolah, se je preselila v Trzič in ustvarila družinski dom. To in poučevanje geografije na srednji šoli je ni preprečilo, da ne bi neutrudno preučevala novi kraj. Tako je nastala študija Trzič – mestna geografija, objavljena leta 1954 (Geografski zbornik 2, str. 115–186) v glasilu Geografskega inštituta SAZU (zdaj Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU). Z mnogimi geografskimi, zgodovinskimi in drugimi dobro dokumentiranimi podatki je prikazala poveljno rast mesteca med gorami v času intenzivne industrializacije dežele. Trzič se je od tistih časov res precej spremenil in razrasel v podgorje, toda staro središče pod hribom Kamnikom je ostalo enako ujeta med gorska pobočja in pripeto na ljubeljsko cesto, tako kot ga je mojstrsko in v zgodovinski perspektivi predstavila pokojna profesorica. Zato je monografija še vedno upoštevanja vredna za geografe in urbaniste, s svojim načinom obdelave gradiva, ki razkriva avtoričino sposobnost zaznati družbeni odnos do okolja, pa zanimiva tudi za vse meščane in druge obiskovalce mesta. Za univerzitetno vzgojo geografskih kadrov je sicer dobro, da je njena mestna geografija izšla v Geografskem zborniku, a je zato ostala manj znana meščanom in drugim Gorenjcem. Če bi avtorica delo objavila v samostojni knjigi, se ne bi moglo dogoditi, da je pisec o Trziču v Enciklopediji Slovenije med osmimi viri prezrl edino mestno monografijo, to izpod peresa Slave Rakovec.

Ko so se po drugi svetovni vojni odprle meje za turistična potovanja po sosednjih državah, je bila profesorica Slava Rakovec med prvimi potniki in prvimi organizatorji ekskurzijskih skupin, ki so jih sestavljali njeni učenci, stanovski kolegi iz Gorenjske in tudi ostale Slovenije, ki jih je vabila k udeležbi, in pozneje drugi turisti iz raznih delovnih organizacij. V geografskem turizmu je pokojna profesorica v svoje zadovoljstvo in drugim v prid našla novo delovno področje. Ko se je naveličala pisati skripta z opisi poti po tujini, se je lotila prevajanja Polyglotovih turističnih vodnikov po evropskih deželah. V nasprotju z drugimi prevajalci pa je vsebino tudi priredila potrebam slovenskega turista, kar je na

prvi strani tudi navedla z besedami: prevedla in priredila Slava Rakovec. Prireditve pomeni predvsem več geografske snovi in več praktičnih napotkov za slovenske potnike. Tako se je slovenska turistična literatura obogatila s turističnimi vodniki po Avstriji (1979, 90 strani), Italiji (1978, 91 strani), Grčiji (1978, 78 strani) in Madžarskem (1980, 91 strani).

Ob vsem navedenem strokovnem delu pa je pokojnica še vedno našla čas za ocene regionalnih opisov Slovenije, ki jih je izdajal njen učitelj Anton Melik in so izšle v Geografskem vestniku, in za krajše članke, objavljene v Geografskem obzorniku in drugod.

Geografsko društvo Slovenije, iz katerega je nastala Zveza geografskih društev Slovenije, je imelo v pokojnici ugledno večletno zastopnico za Gorenjsko in voditeljico gorenjskega aktiva in poznejše podružnice. Stanovska organizacija gorenjskih geografov je še vedno med temeljnimi celicami vseslovenske zveze geografov in v ospredju slovenske šolske metodike, za kar gre zasluga tudi pokojni Slavi Rakovec. Zveza jo je leta 1984 izvolila za častno članico, družba pa ji leta 1988 dodelila državno odlikovanje »red zaslug za narod s srebrno zvezdo«.

Od nepozabne pokojnice se geografi poslavljamo kot od dolgoletne sodelavke, sposobne raziskovalke in pedagoško uspešne posredovalke moderne geografije mladini in odraslim, izkušene organizatorke ekskurzij po domači zemlji in tujini in zglede prevajalke in presajevalke tuje turistične literature za slovensko rabo. Vsi, ki smo pokojnici bili znanci ali prijatelji, jo bomo ohranili v spominu kot vitalno, močno in sposobno osebnost, ki jo je v otroških letih v prvi svetovni vojni kalilo begunstvo iz rodne Gorice, pribežališče na Vrhniki in na nadaljnji življenjski poti delovanje v Ljubljani in Trzinu ter ob večeru življenja spet v Ljubljani. Njeni prispevki k razvoju slovenske geografije, objavljeni v strokovnem časopisu, so zagotovilo, da bo ime Slave Rakovec trajno prisotno med bodočimi geografskimi generacijami.

(Besedilo je bilo prebrano kot pogrebni govor. Več o pokojnici je objavljeno v Geografskem vestniku leta 1972 ob njeni šestdesetletnici in leta 1997 ob njeni petinsedemdesetletnici.)

Ivan Gams

Dr. Marko Žerovnik – sedemdesetletnik

Komenda, 19. 4. 2002

Med slovenskimi geografi, ki so se s svojim prizadevnim in uspešnim delom uveljavili tudi na področju splošne in še posebej tematske kartografije, vidno izstopa dr. Marko Žerovnik. Z vsem dolžnim spoštovanjem se ga spominjamo njegovi stanovski kolegi tudi ob njegovem letošnjem življenjskem in delovnem jubileju. Ker je bil podrobnejši zapis o življenju in delu našega letošnjega slavljenca objavljen v našem osrednjem stanovskem glasilu že pred desetimi leti (Geografski vestnik 64, str. 253–256), je primerno in pošteno, da s tokratnim zapisom osvetlimo predvsem zadnjih deset let njegovega strokovnega in organizacijskega dela.

Po upokojitvi leta 1993 se je Žerovnikova ustvarjalna moč ponovno razmahnila in segla tudi na nova področja. Kljub vsemu je ostal zvest svojemu (nekdanjemu) poklicnemu udejstvovanju, obenem pa se je s strokovno in ustvarjalno zavzetostjo sproti odzival na mnoga pereča in svojska vprašanja ter probleme zadnjega desetletja. S svojim zavzetim in razsodnim delom je nemalo prispeval k udeležanju nove krajevne samouprave na kamniškobistriškem območju, odkrivanju in osvetljevanju mnogih problemov na področju terciarnih in kvartarnih dejavnosti in ima nemalo zaslug za uveljavitev domoznanstva na svojem »domačem« območju. Skratka, je eden izmed tistih, ki naglo spoznavajo in dojemajo prenekatero perečo prostorske probleme v svojem okolju in jih skušajo osvetliti in pojasniti s svojimi strokovnimi pogledi.

Tudi v zadnjem desetletju je dr. Marko Žerovnik ostal zvest svoji osnovni delovni usmeritvi – kartografiji. Za osnovno šolo je pripravil priročna zemljevida Slovenije (1 : 500.000 in 1 : 750.000). Pri DZS izhaja ročni šolski zemljevid Slovenije, ki je doživel doslej že 16 ponatisov. Tudi številne priložnostne publikacije so opremljene z njegovimi preglednimi in nazornimi kartografskimi in grafičnimi izdelki.

V Kamniškem zborniku (XIII., 1996) je objavil prispevek o narodnostni sestavi Slovenije s posebnim poudarkom na Občino Kamnik. Kot avtor ali sodelavec je sodeloval pri številnih elaboratih,